

STANOVISKO VLÁDY

**k návrhu poslanců Věry Kovářové, Víta Rakušana, Jana Farského, Jany Krutákové,
Petra Pávka a Petra Gazdika na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 159/2006 Sb.,
o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů
(sněmovní tisk č. 797)**

Vláda na své schůzi dne 27. dubna 2020 projednala a posoudila návrh zákona, kterým se mění zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů, a zaujala k němu **nesouhlasné stanovisko**, a to zejména z těchto důvodů:

1. Na úvod svého vyjádření vláda uvádí, že si je vědoma potřeby reagovat na derogační rozhodnutí Ústavního soudu ve vztahu k § 14b odst. 1 písm. a), b) a c) zákona o střetu zájmů, resp. na závěry vyjádřené Ústavním soudem v derogačním nálezu sp. zn. Pl. ÚS 38/17. V této souvislosti však vláda konstatuje, že návrh předkladatelů směřuje do oblastí, které nebyly derogačním rozhodnutím Ústavního soudu vůbec dotčeny a naopak byly Ústavním soudem shledány jako ústavně souladné a proporcionální ve vztahu k cíli sledovanému zákonem o střetu zájmů.
2. Vláda především nemůže souhlasit s navrhovaným zúžením okruhu veřejných funkcionářů z řad komunálních politiků, na které dopadají povinnosti podle zákona o střetu zájmů. Vláda k tomu připomíná, že primárním účelem existence orgánů obce je výkon samostatné působnosti. Každá obec pak vykonává samostatnou působnost v totožném rozsahu. Veřejní funkcionáři i těch nejmenších obcí rozhodují o celé řadě významných záležitostí obecného zájmu, přičemž kompetence všech radních všech obcí jsou ve vztahu k samostatné působnosti fakticky totožné. Vyloučením části z nich z okruhu veřejných funkcionářů by došlo k založení principiálně nedůvodného rozdílu mezi uvedeným typem veřejných funkcionářů.
3. Vláda upozorňuje, že se nijak neliší výčet a rozsah pravomocí, kterými veřejní funkcionáři obcí disponují, v závislosti na tom, zda jsou či nejsou tito funkcionáři pro výkon dané funkce dlouhodobě uvolněni. Uvolněný zastupitel nebo jiný funkcionář samosprávy by tedy neměl být podroben vyšší míře veřejné kontroly pouze proto, že je pro výkon funkce uvolněn. Stejně tak vláda upozorňuje, že nedává smysl, aby regulace dopadala

na starosty, ale nikoliv již na místostarosty. Ten totiž starostu v zákonem předvídaných situacích zastupuje a jeho pravomoci jsou pak v těchto případech shodné s pravomocemi starosty. V této souvislosti lze dodat, že například v obcích, kde není volena rada, starosta sám zabezpečuje hospodaření podle schváleného rozpočtu, provádí rozpočtová opatření, rozhoduje ve věcech obce jako jediného společníka obchodní společnosti a stanovuje rozdělení pravomocí v obecním úřadu včetně toho, že sám zřizuje a zrušuje odbory a oddělení úřadu.

4. Vláda rovněž upozorňuje, že navrhovaná změna se neomezuje jen na vyjmutí dotčených osob z oznamovací povinnosti, nýbrž vede k jejich vyjmutí z působnosti celého zákona o střetu zájmů. Tyto osoby by tak nadále například podléhaly pouze povinnosti oznamovat svůj osobní zájem na projednávané věci podle § 83 odst. 2 zákona o obcích (obecní zřízení), přičemž porušení této povinnosti není svázáno s žádnou veřejnoprávní sankcí a její dodržování by bylo obtížně vymahatelné. V důsledku navržené změny by se na dotčené osoby nevztahoval ani obecný požadavek, aby se zdržely každého jednání, při němž mohou jejich osobní zájmy ovlivnit výkon funkce, a aby neupřednostňovaly osobní zájem před zájmy, které jsou povinny z titulu vykonávané funkce prosazovat a hájit.
5. Za nezbytné dále vláda považuje, aby byl rozsah údajů zpřístupňovaných veřejnosti z oznámení od jednotlivých skupin veřejných funkcionářů stratifikován, neboť zájem na umožnění veřejné kontroly nad majetkovými a dalšími soukromými poměry veřejného funkcionáře se bude lišit v závislosti na tom, jak významnou funkci tento veřejný funkcionář zastává z hlediska jemu svěřených pravomocí pro vymezenou působnost, ale i z hlediska jeho politické a vůbec veřejné exponovanosti. Předkladatelé se při řešení otázky stratifikace omezili na pouhé sjednocení rozsahu údajů poskytovaných z registru oznámení u veřejných funkcionářů uvedených v § 2 odst. 1 s „nepolitickými“ veřejnými funkcionáři podle § 2 odst. 2 zákona o střetu zájmů, tedy na nejužším rozsahu poskytovaných údajů, aniž by příklon k takovému řešení jakkoliv odůvodnili. Vláda se domnívá, že takové řešení je třeba posoudit komplexněji a podrobit je širší odborné diskuzi.
6. Za problematický považuje vláda i záměr zavést reciproční informování veřejných funkcionářů o osobách, které požádaly o možnost nahlížet do údajů o nich. Jakkoli lze do určité míry smyslu tohoto záměru rozumět, musí vláda vyjádřit obavu, zda takový krok nepovede k nežádoucímu prohloubení osobní roviny výkonu práva nahlížet do registru oznámení, což je v rozporu se základním principem právní úpravy střetu zájmů, tedy předcházení a řešení konfliktů zájmů veřejných a soukromých. Veřejný funkcionář přitom žádnou žádost o získání těchto informací nepodává, jsou mu poskytnuty bez dalšího a evidenční orgán nemá nad přístupností údajů žadatelů kontrolu. Podle názoru vlády

by tak došlo k zavedení zjevné nerovnováhy práv veřejných funkcionářů na straně jedné a žadatelů o přístup k údajům těchto funkcionářů na straně druhé. Zavedení práva veřejných funkcionářů, včetně těch nejvýše postavených, na nekontrolovaný přístup k údajům žadatelů a zároveň omezení přístupu k údajům těchto veřejných funkcionářů by mohlo podle názoru vlády přinést významný pokles důvěry občanů v stát.

7. Z legislativně technického hlediska vláda upozorňuje na nepřesnost a nejednoznačnost úpravy přechodných ustanovení ohledně možnosti nahlížet v registru oznámení na oznámení osob, které by od nabytí účinnosti navrhované novely zákona nebyly považovány za veřejné funkcionáře.